

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-2721 5¹, 25, 35, 58, 61, 78, 82 IR 95 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO BEI PAPILDYMO 59¹, 65¹, 78¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4840

2020 m. birželio d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2020 m. gegužės 26 d. sprendimą Nr. SV-S-1631 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Iš esmės sutikti su Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 5¹, 25, 35, 58, 61, 78, 82 ir 95 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei papildymo 59¹, 65¹, 78¹ straipsniais įstatymo projekto Nr. XIIP-4840 (toliau – Įstatymo projektas) tikslu įteisinti balsavimą internetu kaip vieną iš priemonių saugantis COVID-19 sukeliančio viruso plitimo, leidžiančią sumažinti viruso plitimo grėsmę tiek tarp rinkėjų, tiek tarp rinkimų komisijų narių, tačiau nepritarti Įstatymo projektui dėl šių priežasčių:

1.1. Balsavimo internetu įgyvendinimas reikalauja papildomų finansinių išteklių ir laiko, nes balsavimo internetu informacinei sistemai sukurti reikalingas finansavimas balsavimo internetu programinei ir kompiuterių įrangai sukurti, viešiesiems pirkimams organizuoti, konsultacijoms su kompetentingais ekspertais, rinkėjams informuoti apie alternatyvų balsavimo būdą, taip pat informacinei sistemai eksploatuoti bei prižiūrėti. Nesant balsavimo internetu įteisinančio teisinio reglamentavimo bei sukurtos inovatyvios, pažangiais kriptografijos metodais grįstos, saugumą ir patikimumą užtikrinančios balsavimo internetu sistemos, tinkamai pasiruošti balsuoti internetu yra itin sudėtinga, nes finansinės išlaidos gali būti nepagrįstai didelės, o įgyvendinimo laikotarpis gali būti nepakankamas tinkamai pasirengti ir informacinei sistemai sukurti, rinkimų komisijų nariams mokyti ir visuomenei supažindinti su dar vienu balsavimo būdu rinkimuose.

1.2. Balsavimui internetu įteisinti ir užtikrinti sklandų jo veikimą, būtinas bendradarbiavimas su kibernetinio saugumo ekspertais atliekant informacinės sistemos pažeidžiamumo bandymo darbus. Asmens duomenų nutekėjimo rizika yra svarbi šių dienų problema, su kuria tiesiogiai gali susidurti valstybė, organizuodama balsavimą internetu. Rinkėjų duomenimis gali būti pasinaudojama ir taip bus iškreipiama jų tiesioginė valia bei visų rinkimų rezultatai. Rizikingi, prastai suplanuoti, netinkamai paruošti ir neišbandyti technologiniai sprendimai gali tapti priešišku valstybių taikiniu siekiant pakirsti visuomenės pasitikėjimą rinkimų organizavimo procesu ir sukelti grėsmę rinkimų skaidrumui. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 577 „Dėl Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio

(5G) plėtos 2020–2025 m. gairių patvirtinimo“ patvirtino Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtos 2020–2025 m. gaires, kurios turi užtikrinti efektyvią ir sparčią penktosios kartos judriojo ryšio (toliau – 5G ryšys) plėtrą Lietuvoje. 5G ryšis turės didelį pralaidumą ir plačias pritaikymo galimybes, būsimą 5G ryšio infrastruktūrą bus galima pritaikyti ir kuriant balsavimo internetu informacinę sistemą.

1.3. Lietuvos Respublikos Seime 2018 m. kovo 6 d. yra registruotas Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktas Lietuvos Respublikos balsavimo internetu pagrindų įstatymo projektas Nr. XIIP-3879(2), kuriame numatyta kitokia balsavimo internetu įgyvendinimo tvarka, taip pat numatomas visų rinkimus ir referendumus reglamentuojančių įstatymų, o ne vien tik Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo, pakeitimas. Vyriausybės pateiktu įstatymo projektu siūloma aiškiau ir plačiau apibrėžti ne tik pagrindinius balsavimo internetu principus, rinkėjo balso prioriteto, balso patikrinimo ir anuliavimo taisyklės, balsavimo paslapties užtikrinimo principus, bet ir rinkėjo tapatybės nustatymo aspektus, informacinės sistemos steigimo pagrindus, jos funkcinius, saugumo ir audito reikalavimus.

1.4. Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad Lietuvos Respublikoje balsuojančio rinkėjo asmens tapatybė nustatoma naudojantis Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma, funkcionuojančia pagal Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymą, o užsienyje balsuojantys rinkėjai savo asmens tapatybę galės patvirtinti naudodami savo Lietuvos Respublikos piliečio asmens tapatybės kortelės arba Lietuvos Respublikos piliečio paso duomenis. Toks rinkimuose dalyvaujančių rinkėjų identifikavimo būdas nebūtų saugus, kadangi balsuojant internetu svarbu ne tik nustatyti asmens tapatybę, bet ir užtikrinti, kad internetu balsuotų tik rinkimų teisę turintys rinkėjai. Todėl Įstatymo projekte turi būti aiškiai įvardytos elektroninės atpažinties priemonės tapatybei nustatyti, o rinkėjas balsavimo internetu informacinėje sistemoje turėtų būti identifikuojamas panaudojant asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatą ir užtikrinant aukštą elektroninės atpažinties schemos saugumo užtikrinimo lygį.

1.5. Įstatymo projekte įtvirtinant naują balsavimo būdą neapibrėžiamos balsavimo internetu, elektroninės balsadėžės, elektroninio biuletenio sąvokos, nėra siūloma balsavimo internetu sistemą pritaikyti neįgaliųjų rinkėjų poreikiams bei nenumatomi apribojimai, kurie neleistų pasinaudoti kito asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje informacija. Įstatymo projekte nėra nuostatų, reglamentuojančių informacinės sistemos saugos ir veikimo per rinkimus auditus, taip pat nėra siūloma nustatyti balsavimo internetu rinkimų tvarkos pažeidimus, kurie turės įtakos rinkimų rezultatams ir balsavimo internetu pripažinimui negaliojančiu.

2. Siūlytume Lietuvos Respublikos Seimui įteisinti balsavimo internetu priemonių įgyvendinimą nuosekliai – pirmiausia išbandyti rinkimuose vienoje vienmandatėje rinkimų apygardoje ar balsuojant užsienyje, pavyzdžiui, Pasaulio lietuvių vienmandatėje rinkimų apygardoje, kurioje galimybė balsuoti tokiu būdu būtų itin aktuali, ir tik išanalizavus rezultatus priimti sprendimą dėl tokio balsavimo būdo taikymo rinkimuose.

Teisingumo ministras